

הכנס השנתי לרפואת ציפורים
20 דצמבר 2005

אירועים של מחלת התרחבות קיבת הבלוטות
PROVENTRICULAR DILATATION DISEASE
(PDD) בישראל

ד"ר אבישי לובלין

החטיבה למחלות עופות ודגים

המכון הוטרינרי בית דגן

רקע כללי

מחלת התרחבות קיבת הבלוטות

PROVENTRICULAR DILATATION DISEASE

- מחלה של ניוון מתמשך למרות שאין ירידה בתיאבון.
- תוארה לראשונה בתוכים מסוג ארה "מחלת הניוון של ארות".
- המחלה קשורה לפגיעה בעצבוב של מערכת העיכול.
- נגרמת פגיעה בתפקוד הקיבות שמתבטאת באי ספיגת מזון.

מחלת התרחבות קיבת הבלוטות

PROVENTRICULAR DILATATION DISEASE

- מחלה של ניוון מתמשך למרות שאין ירידה בתיאבון.
- תוארה לראשונה בתוכים מסוג ארה "מחלת הניוון של ארות".
- המחלה קשורה לפגיעה בעצבוב של מערכת העיכול.
- נגרמת פגיעה בתפקוד הקיבות.

Copyright © Tim Rucci 2004

סימנים קליניים

- דכאון
- ירידה במשקל הדרגתית פרוגרסיבית (שבועות-חודשים)
- פליטת מזון (REGURGITATION)
- התמלאות הזפק ללא התרוקנות (עימדון זפק)
- מעבר מזון לא מעוכל בצינור העיכול
- קשיי נשימה
- לעיתים בטן נפוחה
- לעיתים סימנים של מערכת העצבים המרכזית

פליטת מזון REGURGITATION

לעיתים סימנים של מערכת העצבים המרכזית

סיבוב הצוואר TORTICOLLIS

רעד TREMOR

קושי לעמוד על הרגליים

PDD

- המחלה נמשכת שבועות עד חודשים ובמקרים רבים מביאה לתמותה
- ניתן לחשוד במחלה כשרואים ציפור אשר הולכת ומרזה ומוצאים בהפרשות זרעים בלתי מעוכלים (לשים לב! גם סימן של מגהבקטריוזיס)
- קשה לאשר את המחלה באופן קליני למעט צילומי רנטגן שמראים התרחבות הקיבות אך לא תמיד הם נותנים תשובה ברורה
- ניתן לנסות גם ביופסיה של הזפק עבור בדיקה היסטולוגית
- אין מבחן סרולוגי למחלה כיוון שעדיין לא ברור הגורם אם-כי דווח על כך שהגורם הוא נגיף
- בציפורים מתות: ניתן להעזר בבדיקה היסטופתולוגית של קיבה, זפק, לעיתים מעי, ומוח (לעיתים גם לב, יתרת הכליה) אך התשובה איננה חד-משמעית

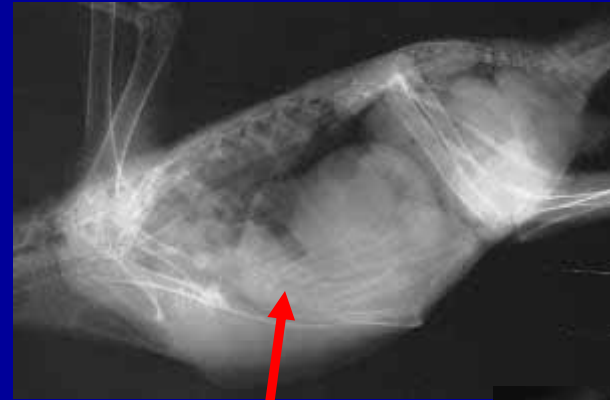
PDD

- קשה לאשר את המחלה באופן קליני למעט צילומי רנטגן שמראים התרחבות הקיבות אך לא תמיד הם נותנים תשובה ברורה

ARA: LATERAL VIEW

ECLECTUS: LATERAL VIEW

ברורה

ECLECTUS: LATERAL VIEW + CONTRAST

ECLECTUS: VD VIEW

הצילומים נעשו ע"י ד"ר צחי אייזנברג

התפרצות PDD במשק רבייה של תוכיים

■ **מקרים ספורדיים של PDD נצפו בישראל במקומות שונים במינים שונים של תוכיים בוגרים בעבר אך לא כהתפרצות במקום אחד כמו במקרה הנדון (לא פורסם)**
אובחנו ברנטגן ו/או PM ב...א. אפור, ארה, קקדו, אקלקטוס לבדיקות PM במכון הוטרינרי הובאו כ-10 מקרים בשנה (לא כולל ההתפרצות הנדונה)

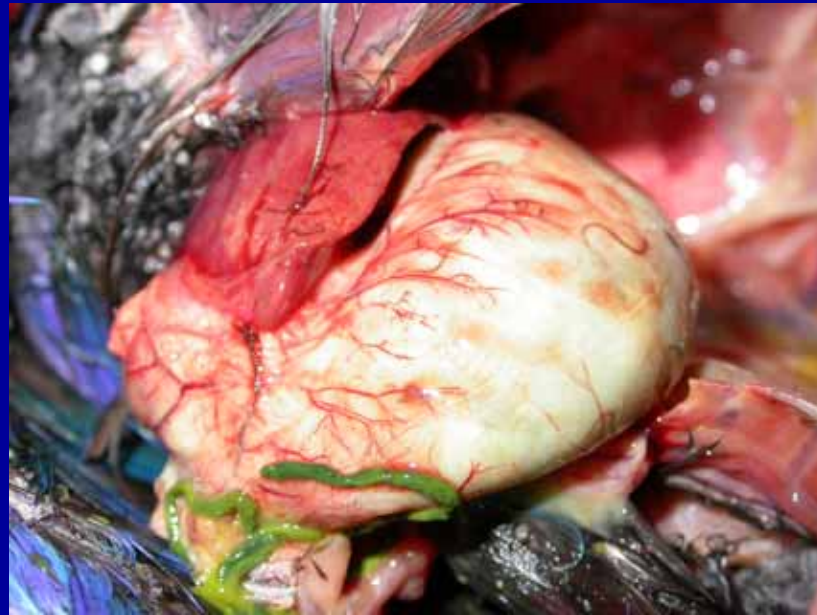
- **הארוע קרה בקיץ 2004 – שנה לאחר הכנסת זוג ארות כחולות-צהובות למטרות רבייה**
- **אובחן PDD בגוזלים של אותו זוג בגיל 10-14 שבועות, וחלק מהגוזלים מתו**
- **בגוזל אחד הופיעה המחלה בגיל מאוחר – 30 שבועות**
- **בס"ה מתו 69/35 וחלו 69/18 שהורדמו כדי למנוע הפצת המחלה**

אבחון המחלה

- **סימנים קליניים:** עיכוב גדילה – רזון, עימדון זפק, ברוב המקרים רגורגיטציה, בחלק מהמקרים שלשול, סרוב לאכול מזון כופתיות, לקראת מועד הגמילה סרבו לאכול ספונטנית וגם סרבו לקבל את המנה הרגילה, ב-3 מהגוזלים היו סימנים של מערכת העצבים המרכזית (TORTICOLLIS), בגוזל אחד דם בלשלת וברגורגיטציה, באחד מצוקה נשימתית קשה.
- **נשללו גורמים אחרים לסימנים עצביים:** ניוקסל (סרולוגיה), שפעת עופות (סרולוגיה), קדחת מערב הנילוס (PCR, סרולוגיה), חיידקים כולל כלמידופילה פסיטצ'י, ופטריות במוח.

אבחון המחלה

- סימנים פתולוגיים: בכל הציפורים נראתה התרחבות קיבת הבלוטות.

- במרביתן: רזון, תוכן מימי צהוב ג'לטיני, קונגסטיה של כלי-דם בסרוזת הקיבה והמעי, שטפי-דם רבים בגולגולת כנראה בגלל פגיעה טראומטית בטלטולי הראש בעת המחלה.
- בחלקן: טחול קטן, לבלב בהיר.

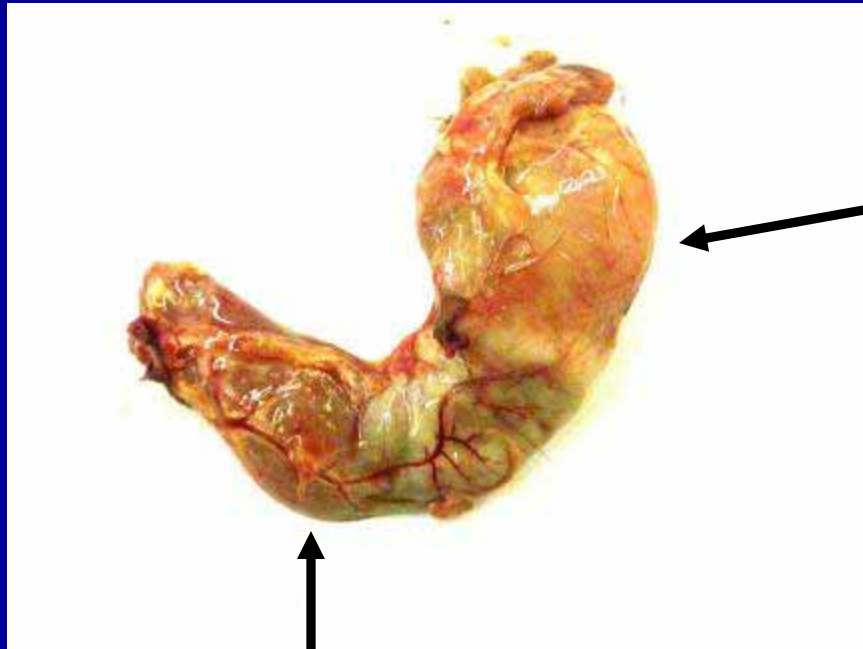
סימנים פתולוגיים בתוכים שונים שנבדקו במשק זה

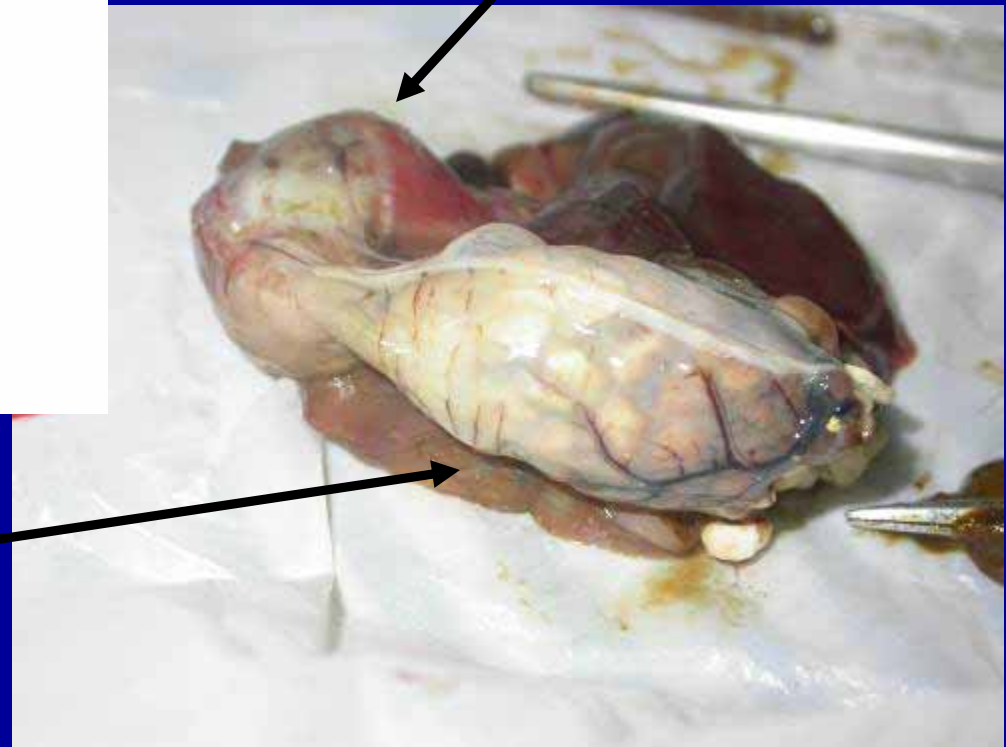
- התרחבות קיבת הבלוטות
ודופן שקופה (דקה)
דרכה ניתן לראות מזון בלתי-מעוכל
- קונגסטיה של כלי-הדם בסרוזת הקיבה

להשוואה – קיבה מציפור ללא PDD

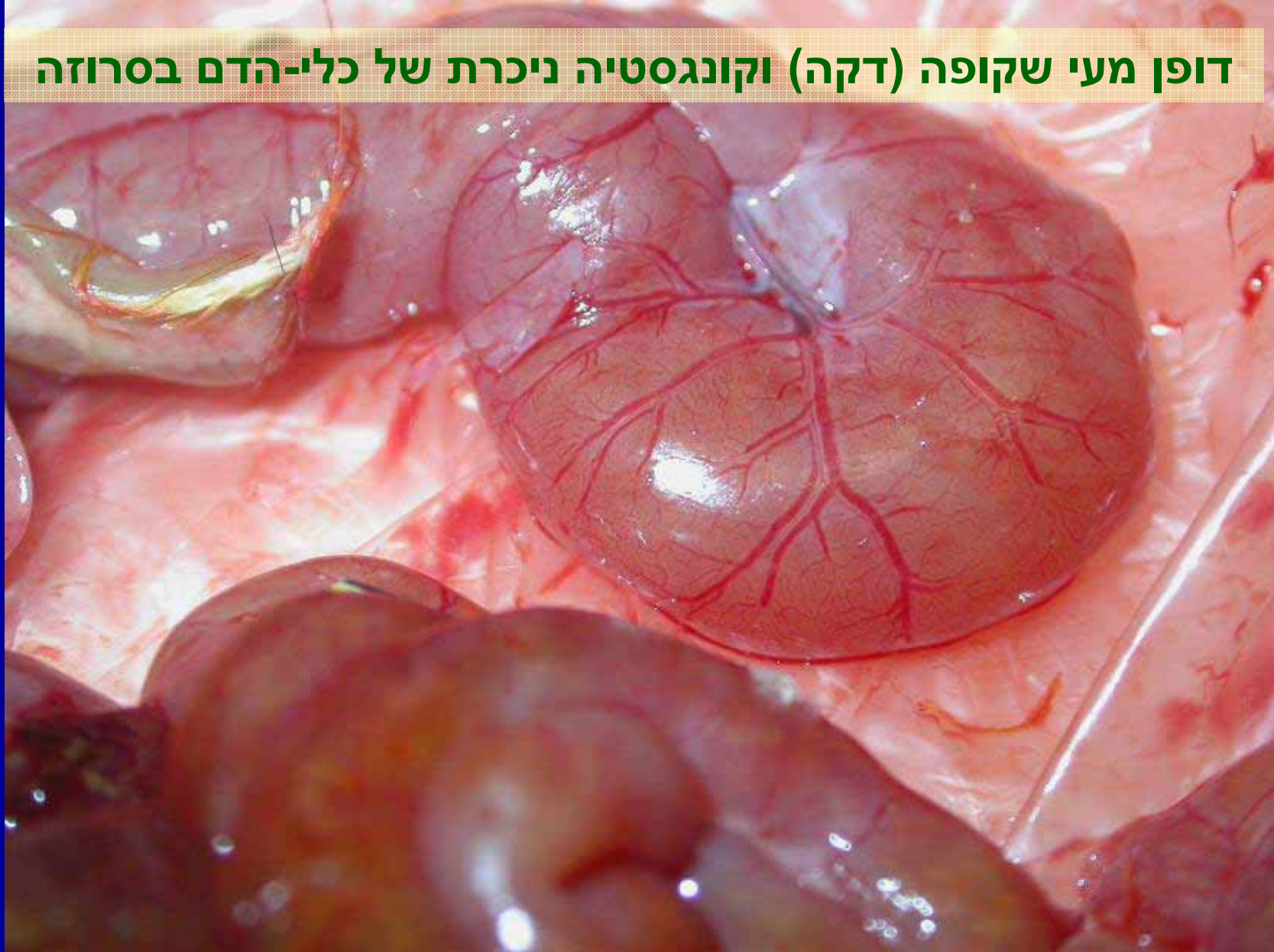
קיבת בלוטות
PROVENTRICULUS

קיבת שרירים
VENTRICULUS

דופן מעי שקופה (דקה) וקונגסטיה ניכרת של כלי-הדם בסרוזה

עימדון זפק
CROP STASIS

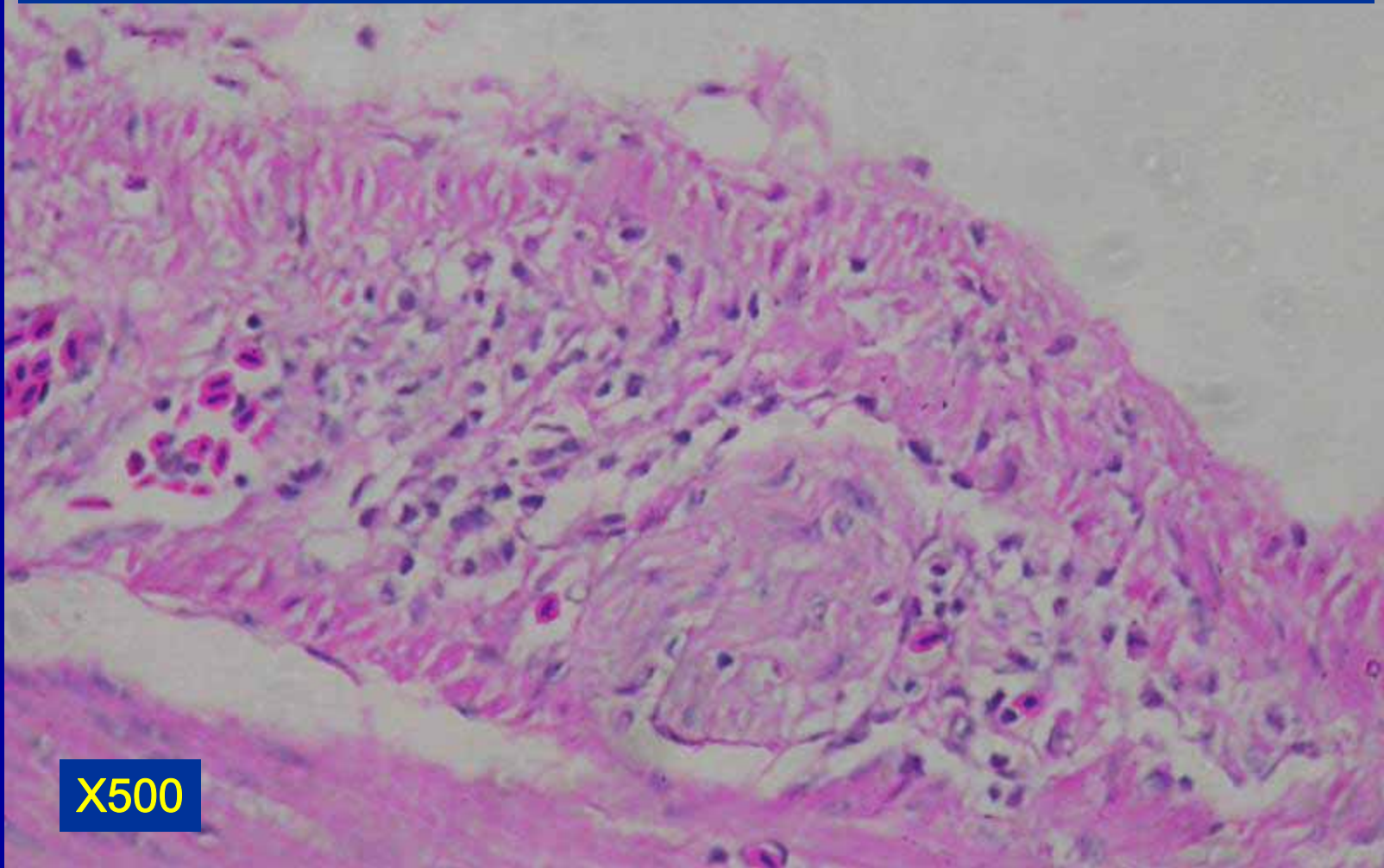

נגיעות פטריות בזפק

- מתוך 32 ציפורים עם PDD בהם נלקחה בדיקה לפטריות מהזפק:
- ב-32/11 בודד *Candida* (בד"כ *C. albicans*)
- ב-32/1 בודד *Aspergillus fumigatus*
- ב-32/20 לא בודדו פטריות מהזפק
- יש להניח כי נגיעות זו מתפתחת בד בבד עם אי תפקוד הזפק

היסטופתולוגיה של התוכים שנבדקו

מעיי: תאי דלקת על גנגליון ובסביבתו

X500

מוח: דלקת סביב כלי-דם קטן
(PERIVASCULAR CUFFING)

X500

A microscopic image of brain tissue stained with hematoxylin and eosin (H&E). The image shows a central blood vessel surrounded by a dense collection of inflammatory cells, primarily lymphocytes, which is characteristic of perivascular cuffing. The surrounding brain parenchyma shows some cellular changes and a less dense population of cells compared to the area immediately surrounding the vessel.

מוח: דלקת ניכרת סביב כלי-דם קטן
(PERIVASCULAR CUFFING)

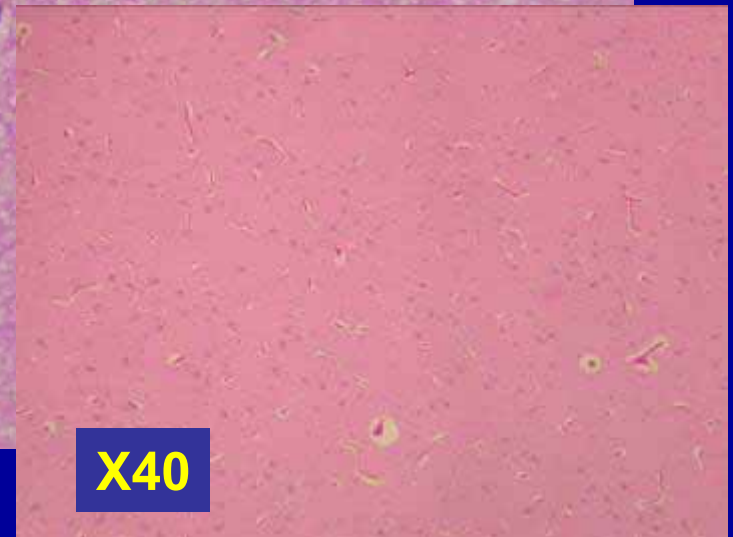

X500

מוח: ריבוי תאי דלקת
ברקמת המוח GLIOSIS

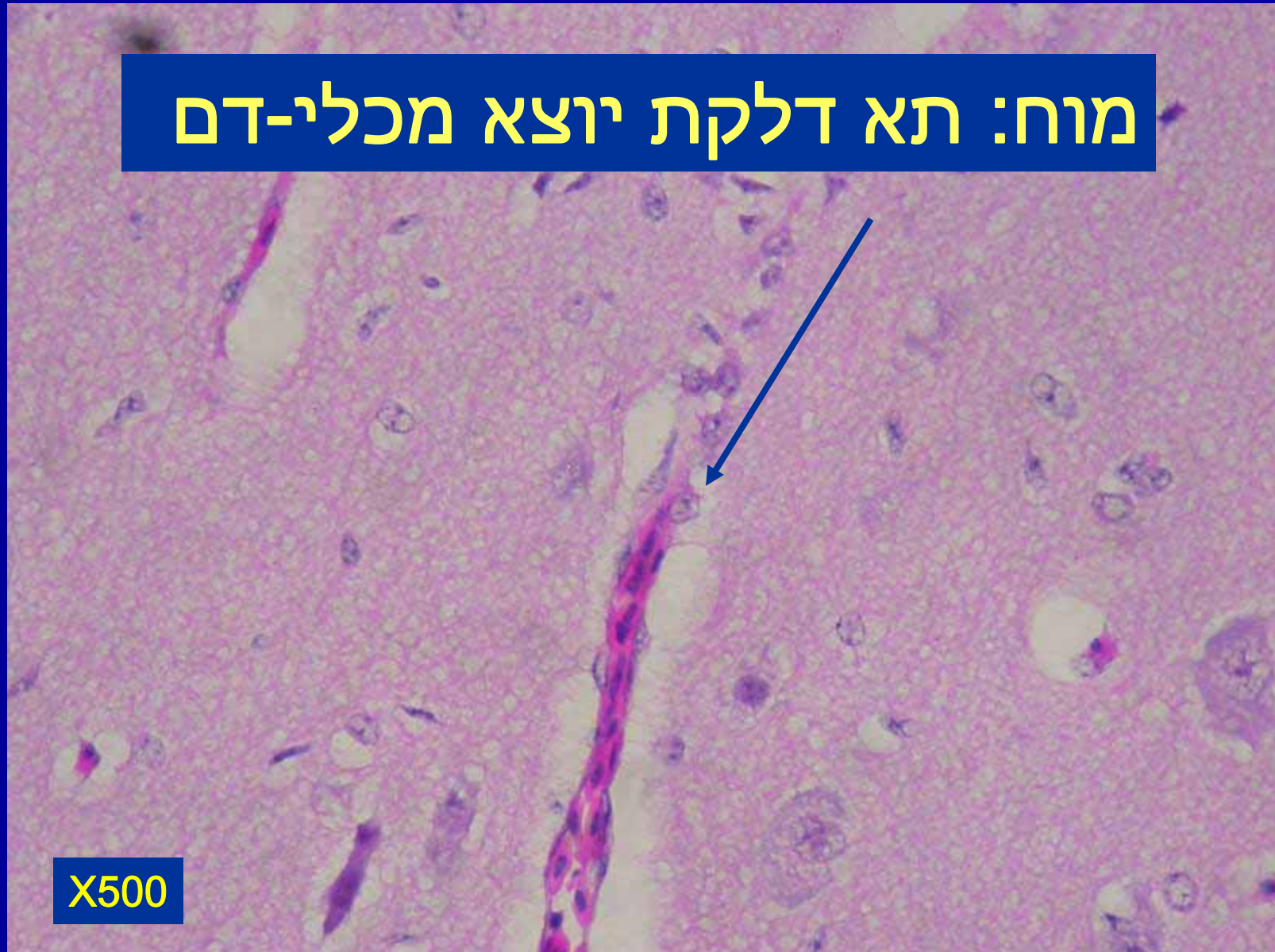
X500

X40

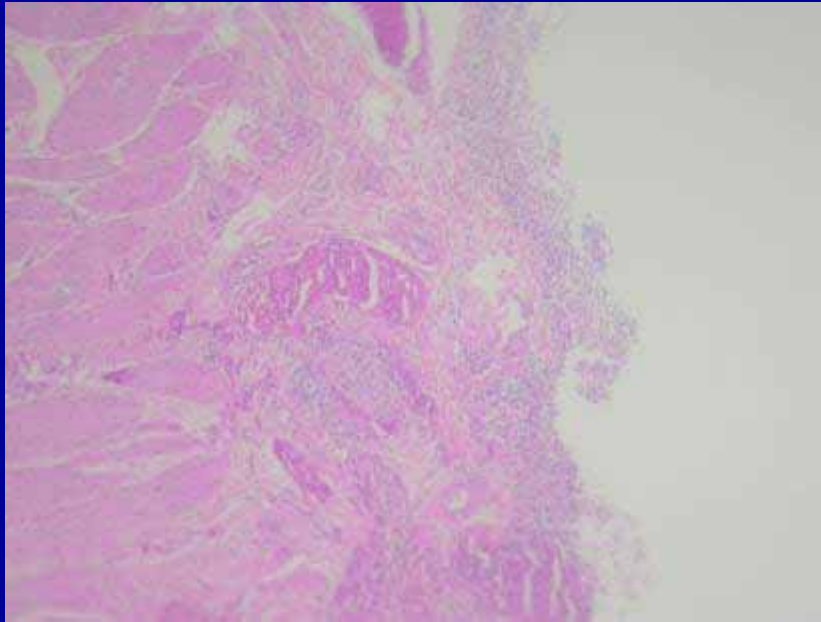

מוח: תא דלקת יוצא מכלי-דם

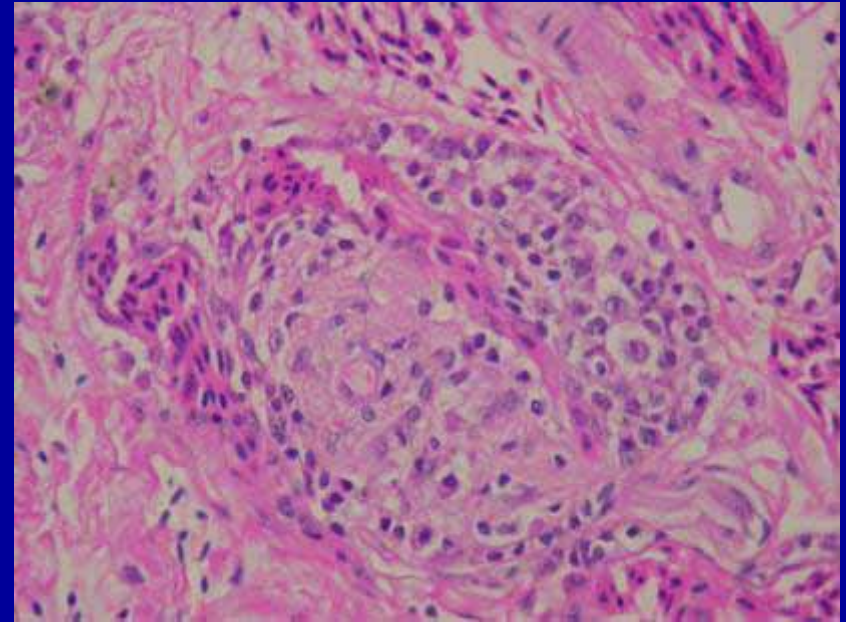

X500

**ביופסיית זפק של קקדו עם חשד PDD
(המקרה טופל ע"י ד"ר הררי וד"ר גנץ)**

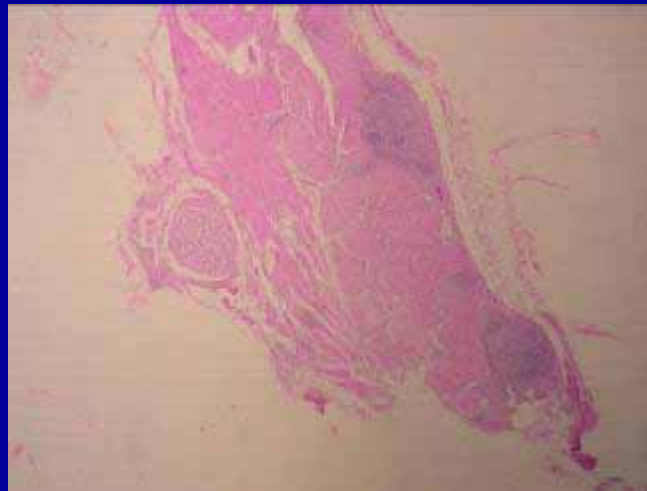
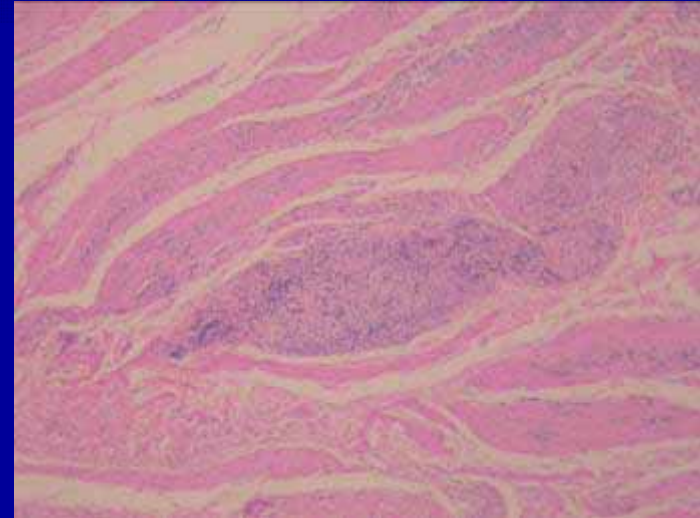
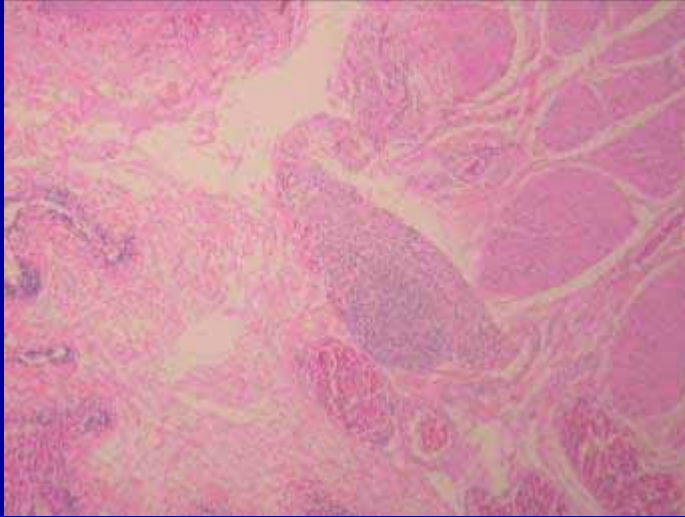

X100

X500

תסנינים דלקתיים בגנגליונים בקיבה

סיכום הממצאים ההיסטופתולוגיים ב-PDD

- הסננה לימפו-היסטיוציטרית רב-מוקדית עם גליוזיס במוח
- הסננה לימפו-היסטיוציטרית בגנגליונים של שרירית קיבת הבלוטות (*muscularis externa*) ו/או של הזפק
- לעיתים נראו שינויים כאלו גם במעי

השוואת מדדים ביוכימיים בדם

הקשורים לתפקוד מע' העיכול בין מדגם מהחולים (n=11)
לבין ערכים ממוצעים מהספרות (A.M. Fudge 1998)

ממוצע בחולים במשק זה	ממוצע בבריאים	מדד
3.0	3.5	חלבון כללי g/dl
1.2	1.6	אלבומין g/dl
656	34	אלקליין פוספטאז u/l
658	511	עמילאז u/l
8.5	9.3	סידן כללי mg/dl

התפלגות התחלואה והתמותה במשק הנפגע

מין הציפור	n	מס' מתים	מס' חולים שהומתו	מס' בריאים	% נפגעים כללי מ-PDD
ארה B&G Macaw	8	7	1	0	100
אפריקאי אפור Grey Parrot	42	23	17	*2	95
אקלקטוס Eclectus	5	2	0	3	40
קקדו Citron-Crested Cockatoo	6	2	0	4	33
קקדו Galah	8	1	0	7	12
סה"כ	69	35	18	16	77

* החלימו לאחר טיפול ב-CELCOX

ציפורים שנותרו בריאות

- 16 ציפורים מהמינים שנפגעו (כולל 2 שטופלו) כפי שפורט בטבלה
- מינים שלא נפגעו כלל – תוכיים ממינים קטנים יותר: דררה, ג'ארדין, פיונוס, קייאק שחור ראש, קוניור שמש, לורי

אמצעים שנוקטו במשק הנפגע

- 18 ציפורים חולות שנועדו לרביה הומתו
- זוג הציפורים שהחדיר המחלה במקור הועבר למשק ציפורים אחר בלי רביה
- כל המבנים חוטאו באידוי פורמלין
- מאז הארוע לא אובחנו יותר מקרי PDD בציפורים שנותרו

טיפול נסיוני ב-3 ציפורים (א. אפור)

- טופלו במשך 4-6 שבועות ב - CELCOX100

- 10 mg/day (=20 mg/kg)

- תכשיר ממשפחה חדשה של NSAIDs

Non-steroidal anti-inflammatory drugs

- מהול ב - ENSURE-Plus

- (10 mg Celcox/10 ml Ensure)

- ציפור אחת מתה למרות שבעקבות הטיפול חלפו

- סימני המחלה – באחרות חל שיפור קליני

בדיקת אמינות ביופסיה של זפק כאמצעי אבחון PDD בציפור חיה

- מ-19 ציפורים עם PDD קליני ופתולוגי נלקחו בפוסט מורטם דגימות היסטולוגיות של זפק, קיבת בלוטות ומוח (ריבועים של 1 סמ"ר) ונבדקו במקביל לשינויים היסטולוגיים של PDD
- PDD אובחן היסטולוגית ב-: 19/4 דגימות זפק
19/10 דגימות קיבה
19/10 דגימות מוח
- מסקנה: לא ניתן להמליץ על ביופסיה של זפק כאמצעי אבחון PDD בציפור חיה (ייתכן שניתן לשפר אבחון זה ע"י הכנה של יותר חתכים היסטולוגיים מביופסיית זפק)
- גם אבחון היסטופתולוגי בקיבת הבלוטות/מוח נותן רק במחצית המקרים תשובה לזה לזו המתקבלת קלינית ופתולוגית

תודה לכל מי שעזר...

ד"ר צחי אייזנברג
ד"ר עדי גנץ

■ ד"ר אורי בנדהיים

■ ד"ר שרה מכאני

■ ד"ר יגאל פרנושי

■ פרופ' שמואל פרל

■ ד"ר דני להב

■ ד"ר ניר עדרי

תודה רבה עבור הקשה!